

## DEBATT

MARIE KARLSSON-TUULA

Harmonisera bestämmelser i medlemsstaternas konkurslagar<sup>\*</sup>

MARIE KARLSSON-TUULA är professor i civilrätt vid Högskolan Väst.

EU-kommissionen har i dagarna kommit med ett förslag om viss harmonisering av EU:s konkurslagar.<sup>1</sup> Detta är en del av kommissionens prioritet att främja kapitalmarknadsunionen (CMU) och kan sägas utgöra ett nyckelprojekt för att främja finansiell och ekonomisk integration i Europeiska unionen. Bristen på harmoniserade insolvenssystem har länge identifierats som ett av de viktigaste hindren för den fria rörligheten för kapital i EU och för en ökad integration av EU:s kapitalmarknader.

Under år 2015 identifierade Europaparlamentet, rådet, kommissionen och Europeiska centralbanken (ECB) en gemensam insolvenslagstiftning som ett nyckelområde för att uppnå en fungerande kapitalmarknadsunion. Detta har också varit uppfattningen från internationella institutioner, såsom Internationella valutafonden (IMF) och flera tankesmedjor. Under år 2019 identifierade IMF, vid sidan av transparens och lagstiftningskvalitet, insolvenspraxis som ett av de tre viktigaste hindren för större kapitalmarknadsintegration i Europa. ECB har upprepade gånger betonat behovet av att ta itu med de stora bristerna och skillnaderna mellan insolvensramverk

<sup>\*</sup> Denna artikel är tidigare publicerad i Dagens juridik den 13 december 2023. Såväl författaren som Dagens juridik har godkänt denna publicering.

<sup>1</sup> Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council harmonising certain aspects of insolvency law.

utöver direktivet om insolvens, omstrukturering och andra chanser, eftersom effektivare och harmoniserade insolvenslagar. Detta direktiv är numera implementerat i lagen om företagsrekonstruktion.

Ett annat av målen är att förbättra säkerheten för investerare, minska kostnaderna och underlätta gränsöverskridande investeringar, samtidigt som riskkapital blir mer attraktivt och tillgängligt för företag. Insolvensreglerna är splittrade efter nationella linjer. Som ett resultat ger de olika utfall i medlemsstaterna i synnerhet har de olika effektivitetsgrader när det gäller den tid det tar att avsluta en likvidation och det värde som så småningom kan återvinnas.<sup>2</sup> I vissa medlemsstater leder detta till utdragna insolvensförfaranden och ett lågt genomsnittligt återvinningsvärde i likvidationsärenden. Skillnader i nationella regimer skapar också rättslig osäkerhet när det gäller resultatet av insolvensförfaranden och leder till högre informations- och inlärningskostnader för gränsöverskridande borgenärer jämfört med dem som endast är verksamma inom sin egen medlemsstat. De ekonomiska resultaten av insolvensförfaranden skiljer sig avsevärt mellan medlemsstaterna.

Genomsnittet av värden som återvinns för företagslån i EU var 40 % av det utestående beloppet vid tidpunkten för likvidationsbeslutet. De låga belopp som återvinns, de långa insolvensförfarandena och höga kostnader för förfaranden påverkar inte bara effektiviteten i ett företags likvidation. De är också en primär faktor för investerare eller borgenärer när de bestämmer nivån på riskpremien som de förväntar sig att få tillbaka vid en investering. Ju mindre effektiv insolvensregimen är, desto högre premie skulle investerare ta ut, allt annat är konstant. Dessutom avskräcker olika insolvenssystem mellan medlemsstaterna investerare från att överväga investeringar i medlemsstater vars rättssystem dessa investerare är mindre bekanta med. Detta är särskilt fallet för de investerare som saknar resurser att bedöma 27 olika insolvensregimer. Detta minskar den totala potentialen för gränsöverskridande investeringar i EU, begränsar djupet och bredden på EU:s kapitalmarknader och undergräver kapitalmarknads unionen, CMU-projektets, övergripande framgång.

Det nya förslaget syftar till att uppmuntra gränsöverskridande investeringar på den inre marknaden genom en särskilt målinriktad harmonisering av insolvensförfaranden. Mer i detalj är förslaget inriktat på de tre nyckeldimensioner av insolvenslagstiftningen:

- (i) Återvinning av tillgångar från det likviderade insolvensboet.
- (ii) Förfarandenas effektivitet.
- (iii) Den förutsägbara och rättvisa fördelningen av återvunnet värde mellan borgenärer.

Förslaget innehåller följande:

- En minsta uppsättning harmoniserade villkor för att kunna återvinna till konkursboet.
- Stärka tillgångarnas spårbarhet genom förbättrad tillgång för insolvensutövare till tillgångsregister, även i en gränsöverskridande miljö.
- Bestämmelser för att införa så kallade ”pre-pack” likvidationsförfaranden.
- Bestämmelser om en skyldighet för styrelseledamöter att i tid ansöka om insolvens för att undvika potentiella värdeförluster för fordringsägare.
- Ett förenklat likvidationsförfarande, konkurs för insolventa mikroföretag.
- Krav för att förbättra representationen av borgenärernas intressen i förfarandet genom borgenärskommittéer.
- En ökad insyn för borgenärer om nyckeldragen i de nationella insolvenssystemen, inklusive reglerna för insolvensprövning och rangordningen av fordringar.

Det är intressant att det på det insolvensrättsliga området har skett flera förändringar till följd av medlemskapet i EU. Huruvida detta är till gagn för svensk rätt återstår att se. I lagen om företagsrekonstruktion har det s.k. Rekonstruktions- och insolvensdirektivet implementerats och lagen har varit i kraft sedan den 1 september i år.

Det är i dag för tidigt att utvärdera den lagstiftningens syfte och funktion. Den praxis som hittills har växt fram i Sverige förefaller till vis del framstå som spretig. Huruvida dessa ovan presenterade förslag leder till ändringar i framförallt konkurslagstiftningen får framtiden utvisa.